

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Præmittenda ad resolutionem quæstionis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

Præmittenda ad resolutionem quæstionis.

peccaret. Unde quando S. Doctor post verba re-
lata subdit: *vel si appetit ut ultimum finem illam Dei
similitudinem que datur ex gratia; voluit hoc habere
per virtutem suam naturæ, non ex divino auxilio secun-
dum dispositionem*: non loquitur de volitione for-
mali & expressa beatitudinis supernaturalis, sed
de virtuali tantum & interpretativa. Eodem
modo intelligi & explicari debet id quod docet
quæst. 16. de malo art. 2. ad 4. & art. 3. in corp.
nempe Angelum peccasse ex eo quod beatitudi-
nem supernaturalem consequi voluit, per virtu-
tem suæ naturæ, & sine auxilio gratiæ; quod
etiam reperit in 2. dist. 5. quæst. 1. art. 2. Licet e-
tiam hæc testimonia significare videantur, fuisse
in Angelo intentum consequendi positivè glo-
riam sine gratiâ, tamen revera non sunt intelli-
genda de intento positivè consecutionis for-
maliter, sed solum virtualiter & indirectè, ita ut
peccaverit illam habere ex gratiâ, quod est vir-
tualiter velle illam, si non esset ex gratiâ: aliàs
etiam esset contradictio in D. Thoma, negante in
Angelo errorem speculativum ex una parte, ut
patet in hac quæstione art. 1. ad 4. & supra quæst.
1. art. 5. & quæst. 16. de malo art. 6. & alibi sæ-
pe. & ex alia concedente in illo volitionem ex-
pressam & formalem acquirendi beatitudinem
supernaturalem ex virtutibus naturæ, & sine auxilio
gratiæ; quæ volitio, ut ostendimus, errorem in
intellectu necessariò supponit.

Dices: Primum Angeli peccatum debet esse
actus se habens per modum volitionis & pro-
secutionis, non verò per modum recessus & fugæ.
Sed reculare beatitudinem supernaturalem,
ut habendam ex gratiâ & beneficio Dei, est actus
se habens per modum fugæ & recessus ut patet:
ergo in eo primum Angeli peccatum nequit
consistere, subindeque nec in virtuali volitione
consequendi beatitudinem sine gratiâ.

Respondet nos in primo Angeli peccato non
cogitare solum illam fugam & recusatorem
beatitudinis supernaturalis, ut habendam ex gra-
tiâ. Non enim debet separari in Angelis recusa-
tio beatitudinis supernaturalis, à voluntate ma-
nendi & quiescendi in sua naturali felicitate seu
excellentiâ: quia sicut homo peccans appetitu
sensibilem, simul recusat spiritualia &
superiora bona, licet vellet ea habere sine labo-
re, & non carendo fruitione rerum sensibili-
um, ita etiam Angelus simul & eodem actu superbia
recusat beatitudinem supernaturalem, ut ac-
quirendam ex gratiâ & meritis, & adhæsit suæ
naturali felicitati, ut suo ultimo fini, non ordi-
nando illam in supernaturalem, ut antea expli-
catum est.

ARTICVLVS IV.

Quæ viâ peccatum in Angelorum mentes
irrepperit?

Angelos peccasse, idque inordinato propria
excellentiâ & naturalis beatitudinis appe-
tus, sufficienter constat ex dictis: sed quæ fuerit
causa peccandi, quæ viâ in eorum mentes
hoc irrepperit, seu quæ fuerit secreta illa ri-
na, quæ tanto malo aditum aperuerit, ænigma
est obscurissimum, & ferè penitus inextricabile,
humana sapientia incognitum, vixque ipsis An-
gelorum mentibus pervium. Ut tamen aliquis
opus notitia haberi possit, quædam breviter hic
præmittenda sunt.

Suppono primo ex Tractatu de peccatis,
quod omnis defectus voluntatis, provenit ex
aliquo defectu intellectus proportionato ipsi
defectui voluntatis, propter summam conne-
xionem & dependentiam voluntatis ab intelle-
ctu, tam in esse, quàm in operari; quæ tanta est,
ut ipsa voluntas emanet ab essentia, mediante
intellectu, & nihil operetur nisi circa objectum
sibi propositum, & ab ipso cognitum: propterea
communiter dicitur, quod voluntas est potentia
cæca, sequens ductum rationis, sive quod est
appetitus rationis vel intellectualis; quia scilicet
ejus objectum est bonum cognitum ab intelle-
ctu. Cùm ergo peccatum sit aliquis defectus vo-
luntatis, necessariò præsupponit aliquem defe-
ctum ex parte intellectus, vel ignorantia, vel er-
roris, vel inconsiderationis. Unde Proverb. 14.
dicitur: *Errant qui operantur malum*: & sæpe in
Scriptura, peccatum, stultitia vel ignorantia ap-
pellatur. Et hinc ortum est commune illud axioma,
Omni peccans est ignorans, quod non debet in-
telligi de ignorantia speculativa, sed practica, &
opposita dictamini prudentiæ. Hinc etiam Ari-
stoteles 6. Ethic. docet, quod non potest esse
peccatum in voluntate, existente in intellectu
rectâ prudentiâ, hoc est rectâ cognitione practi-
câ. Et D. Thomas quæst. 1. de virtut. art. 6. ad 1.
Ad prudentiam, inquit, pertinet judicare de singulis
agibilibus, prout sunt nunc agenda; quod quidem ju-
diciam corrumpitur per quodlibet peccatum; & ideo
prudentiâ manente homo non peccat.

Neque huic suppositioni contrariatur qui-
dam articulus Parisiensis, in quo dicitur: *Intel-
lectu existente in apice rationis, potest voluntas in oppo-
situm*: hoc enim, ut interpretatur Cajetanus 1. 2.
quæst. 77. art. 2. intelligendum est de intellectu
existente in apice rationis, quoad universalia
principia, non autem quoad particularia, vel
quoad universalia & particularia in habitu, non
in actu; vel de intellectu existente in apice ra-
tionis speculativè tantum, non practicè; vel
denique de intellectu stante in apice rationis,
per modum consilii, non per modum imperii.

Suppono secundo ex eodem Tractatu, quatuor
defectus in intellectu hominis vel Angeli reperi-
ri, vel saltè excogitari posse. Primus omni intel-
lectui creato & creabili communis est, & vocari
solet *nescientia*, quæ est carentia cognitionis ejus
quod quis non tenetur scire; unde ille non potest
esse causa peccati. Secundus est ignorantia, quæ
est privatio cognitionis habitualis & actualis
eorum quæ quis tenetur scire; quare potest esse
causa peccati, si sit vincibilis, ut docet S. Tho-
mas 1. 2. quæst. 76. art. 2. Dixi *habitualis & actualis*,
quia si quis actu sciat aliquid, licet non sciat ex
habitu, non potest dici igneans: similiter si quis
sciat aliquid habitu, licet actu non consideret,
non dicitur ignorans, sed inconsideratus. Ter-
tius est positivus error intellectus, consistens in
falso de re aliqua judicio. Quartus denique est
defectus considerationis, sive inconsideratio; &
hæc duplex est, una negativa, dicens carentiam
actualis considerationis, quando quis non tene-
tur actualiter attendere; altera privativa, eandem
carentiam involvens, sed pro illa differentia tem-
poris in qua tenebatur intellectus actualiter
considerare. Quæritur ergo, quæsnâ ex tribus ulti-
mis

mis defectibus primum Angeli peccatum præcesserit, an ignorantia, vel error, aut inconsideratio? pura enim nescientia non potest esse causa peccati, ut dictum est.

§. II.

Resolutio difficultatis propositæ.

Dico igitur, primum Angeli peccatum non provenire ex ignorantia, vel ex errore, sed solum ex inadvertentia, seu inconsideratione. Ita D. Thomas 3. cont. Gent. cap. 110. ad 1. quæst. 16. de malo art. 2. ad 4. & hic art. 1. ad 4. & communiter Theologi contra Agidium & Pefantium, quos refert Nazarius.

133. Probatur prima pars: Angelus à principio suæ creationis habuit scientiam rerum omnium, tam naturalium, quàm moralium, nec non revelationem & fidem eorum omnium, quæ ad honestè operandum in ordine supernaturali necessaria erant: Ergo non potuit ex ignorantia aliqua primum peccare. Consequentia patet: ignorantia enim alicujus objecti, non potest compati in aliquo intellectu, cum perfecta scientia, aut fide, & revelatione illius. Antecedens verò probatum manet ex dictis disp. 6. art. 3. ubi ostendimus intellectum angelicū, ratione sui excessus in gradu immaterialitatis, in hoc differre à nostro, quòd intellectus noster secundum se, & initio suæ productionis est in pura potentia, respectu omnium intelligibilium, etiam naturalium, caret quæ scientiâ habituali ipsorum: at verò intellectus Angeli habet congenitam scientiam habituale illorum omnino perfectam, & habitualiter extensam ad illa, nec non revelationem & fidem eorum omnium, quæ ad honestè operandum in ordine supernaturali requiruntur: unde Ezechiel. 28. Lucifer dicitur plenus sapientiâ, & perfectus decore, à die conditionis suæ, ubi ibidè ponderavimus.

134. Ex hoc probata manet secunda pars conclusionis: Nam ut discurret S. Thomas quæst. 16. de Dæmonibus art. 6. falsa opinio, sive error, est quædam defectiva operatio intellectus, sicut partus monstruosus est quædam defectiva operatio nature; defectiva autem operatio semper procedit ex defectu alicujus principii, sicut ex aliquo defectu seminis procedit monstruositas partus: At si Angelus à principio suæ creationis habeat scientiam rerum omnium naturalium, & revelationem eorum omnium, quæ ad honestè operandum in ordine supernaturali requiruntur, non habet defectum alicujus principii cognoscendi, ut manifestum est; cum hac enim scientia & revelatione aliquis defectus in principii cognoscendi objecta naturalia vel supernaturalia coherere nequit: Ergo si habet scientiam rerum naturalium, & revelationem supernaturalium &c. ante primum ejus peccatum, error, seu falsum judicium de aliquo objecto, in ejus intellectu reperiri nequit.

135. Confirmatur primò specialiter quoad errorem circa objecta supernaturalia. Duobus tantum modis concipere possumus Angelum errare circa objecta supernaturalia: vel judicando hæreticè falsa esse, quæ à Deo revelata sunt: vel judicando de illis aliquid, quod non est illi revelatum à Deo, nec per evidentem consequentiam ex revelatis deductum: Sed neutro modo potuit primum peccatum Angeli provenire ex errore: Ergo nullo modo. Major est certa. Minor probatur primò quoad primam partem: quia sicut

A actus credendi præsupponit piam affectionem voluntatis applicantis ad fidem, ita judicium hæreticum, vel infidele, præsupponit malam voluntatem applicantem ad illud: Ergo præsupponit peccatum (voluntas enim applicans ad judicium hæreticum non potest non esse peccatum) quod tamen adhuc non potest esse primum in Angelis, quia, ut supra vidimus, primum Angelorum peccatū, debet necessariò esse actus prosecutionis finis ultimi: Ergo multò minus illud judicium hæreticum, erit primum Angelorum peccatum. Et ex his probatur etiam Minor quod ad secundam partem: quia etiam secundum judicium de objectis supernaturalibus, fieri non potest absque aliquo peccato temeritatis voluntatis, applicantis intellectum ad judicium de objecto superexcedenti, sine sufficienti fundamento. Unde D. Thomas loco citato ait: *Ita bono Angelo potest quidem respectu hujusmodi cognoscibilium (scilicet ordinis supernaturalis) esse defectus, sed simplicis negationis, secundum quod Dionysius dicit cap. 7. Ecclesiastica Hierarchia, quod à nescientia purgantur. Non autem potest in eis esse defectus falsæ opinionis: quia cum voluntas eorum sit ordinata, non applicant intellectum suum ad judicandum de illis, quæ cognitionem eorum excedunt. Sed in malis Angelis, propter inordinatam & superbam voluntatem, potest esse respectu hujusmodi cognoscibilium, etiam defectus falsæ opinionis, in quantum exhibent præsumptivum suum intellectum, ad judicandum de his, quæ eis excedunt.*

Probatur rursus eadem secunda pars conclusionis: Sicut sensus non decipitur per se, sed solum per accidens, circa sensibile proprium, in intellectu semper est verus, per se loquendo, circa proprium objectum; & ad summum decipitur per accidens, propter passionem inlurgentem, aut actum vel habitum vitiosum, ratione quorum perturbatur; vel ab aliquo inferiori, puta phantasia, aut hujusmodi: Sed in Angelis nullæ sunt passionem, nec ante primum peccatum fuit aliquis habitus aut actus vitiosus, ut patet; nec denique potentia inferiores sententia, à quibus obicuraretur vel perturbaretur eorum intellectus: Ergo ante primum peccatum, nullus potuit esse error in intellectu angelico.

Confirmatur: Error intellectus est malum quoddam grave nature rationalis: Sed non culpæ, nisi sit voluntarius, ac proinde præsupponit malum affectum voluntatis: Ergo peccat: Sed malum peccatæ supponit culpam: Ergo error non potuit reperiri in intellectu Angeli, ante primam ejus culpam.

Quod potest amplius confirmari ex Augustino lib. 3. de libero arbitrio, cap. 24. ubi sic ait: *Approbare vera pro falsis, non est natura instituti hominis, sed pena damnati:* Ergo multò minus est natura instituti Angeli, sed pena damnati; ac proinde non potest convenire Angelo ante peccatum.

Ex dictis hætenus probata manet ultima pars conclusionis: si enim ex una parte debuit necessariò præcedere alicuius defectus intellectualis, ut in prima suppositione monstravimus, & nullum in Tractatu de peccatis ostendimus: ex alia vero parte talis defectus non fuerit ignorantia, vel error, ut patet ex probatione primæ & secundæ partis conclusionis; cum nullus alius defectus intellectualis superfit, præter inconsiderationem prævariavā, necessariò sequitur eam in Angelis: sed se causam peccati, ac secretam illam primam, per quam